

Skřípec si letos vysloužily „strojové“ překlady knih o filozofech, „Skřípeček“ putuje do Arga za přebásnění veršů v knize Tove Janssonové

Obec překladatelů dnes na veletrhu Svět knihy vyhlásila Anticenu Skřípec. Tu každoročně uděluje za překladové dílo, které vykazuje závažné nedostatky v převodu z cizího jazyka do češtiny, ale třeba i těm, kdo hrubým způsobem zasáhli do práv autora překladu. Smyslem anticeny je poukázat na nedostatky v překladatelské a nakladatelské praxi, které poškozují úroveň českého literárního překladu.

Letošní porota Anticeny Skřípec, pracující ve složení Jiří Hron (předseda), Tereza Prymak a Jiřina Vyoralčková, se po posouzení návrhů rozhodla Skřípec 2025 udělit **nakladatelství Bonalitra Alcompas** (Barcelona) za české vydání knih *Kierkegaard: první existencialista* (autor Joan Solé, překlad Sarka Vazquez, vydáno 2023, redaktor neuveden) a *Středověká filozofie: od Al-Farábího k Ockhamovi* (autor Andrés Martínez Lorca, překlad Translinguo a Sarka Vazquez, vydáno 2023, redaktor neuveden).

Původem španělská edice, která v češtině vychází pod názvem **Objevujte filozofii** a čítá už několik desítek svazků, představuje v nedlouhých knihách základní jména, směry a období filozofie co nejprístupnější formou i „běžnému“ čtenáři.

Obě posuzované knihy působí dojmem, jako by některé části překládal člověk, zatímco jiné velmi nekvalitní stroj, přičemž tento strojový překlad nebyl nijak revidován. Překladatelka-stroj nechápe syntaktické vztahy, volí zcela nevhodné významové i slovnědruhové ekvivalenty, nezná rody obecných jmen, nezná ustálené fráze, ignoruje pádové vazby a celkově se zdá, že vůbec nechápe elementární význam slov. Celé dlouhé pasáže textu tak nedávají smysl a slouží jedině čtenářovu pobavení (Příklad: *Tabulka spásy, která zabraňuje jejímu úplnému potopení, hořícímu hřebíku, je ironií, obranným mechanismem, který neobsahuje žádný kladný aspekt, a to nakonec vyrovná všechno v absolutní devalvací. Všechno, co je vystaveno kyselému a rozpouštědlovému působení ironie, postrádá jakoukoli vnitřní hodnotu. Estetický stadion, který začal v nadšení Dona Juana, se nakonec vrhl do zoufalství, nihilismu a cynismu.*).

Mezi další prohřešky patří neznalost odborných pojmenování (*diplomová práce* místo *teze* v Hegelově triádě), agramatické zacházení s vlastními jmény, u nichž je problém už jen samotné uvedení v náležitém českém tvaru (al-Farabí, al-Farábí, al-Fárabí, al-Pharabí, al-Fábí ve *Středověké filozofii*), ignorování již existujících, zavedených překladů, a to například i u Bible, typografické prohřešky (dokonce i občasné ponechání španělských otazníků a vykřičníků na začátcích vět) a mnoho dalších.

Na anticenu bylo letos kandidátů několik, nakonec se porota rozhodla udělit ještě **Skřípeček** nakladatelství Argo za českou verzi veršovaného vyprávění pro děti ***Cesta plná nebezpečí*** finsko-švédské autorky **Tove Janssonové**. Texty na základě podstročnicků přebásnil Richard Klíčnický, odpovědný redaktor Radim Kastelán. Skřípeček byl udělen nejenom za nízkou kvalitu přebásnění, ale také za zanedbání redakční práce a chybějící komunikaci s autorkou podstročnicků, která nedostala možnost opravit texty před odesláním do tisku.

Obec překladatelů, z. s.

Pod Nuselskými schody 3, 120 00 Praha 2 | IČO: 005 49 096 | Číslo účtu: 1014328992/5500
+420 222 564 082 | info@obecprekladatelu.cz | www.obecprekladatelu.cz

Podle obou odborných posudků přebásnění ignoruje pravidelný rytmus a nebere v úvahu slovní přízvuky, pouze (ne vždy) dodržuje shodný počet slabik ve zřymovaných verších. Rozbitý rytmus způsobuje, že čtení (natož čtení nahlas) nesmírně drhne a je vysloveně nepříjemné, zatímco v originále se plynule „vezeme“ na rytmu říkanky. Kdyby rytmus celkově držel pohromadě, dalo by se přivřít oko nad některými méně zdařilými rýmy, které jsou jinak silnější stránkou překladu a lze je označit za originální, jenže právě ignorance přízvuků jejich fungování ruší. V přebásnění je dále řada významových posunů a nevhodných výplňových slov, kvůli počtu slabik a rýmům se míchají výrazy z různých stylistických rejstříků bez opory v originále. Celkově překlad jako čtení pro děti nefunguje.

Kontakt pro další informace:

Anežka Charvátová, předsedkyně Obce překladatelů, nezour@seznam.cz, 776 160 483

Pražské aktivity Obce překladatelů podporuje grantem Hlavní město Praha.